

RÁMEC ŠTÁTNEJ POMOCI NA STAVBU LODÍ

(2011/C 364/06)

1. ÚVOD

1. Od začiatku sedemdesiatych rokov bola štátna pomoc na stavbu lodí predmetom osobitných režimov štátnej pomoci, ktoré boli postupne zosúladené s horizontálnymi ustanoveniami o štátnej pomoci. Platnosť súčasnej rámcovej úpravy o štátnej pomoci pre lodné staviteľstvo⁽¹⁾ sa skončí 31. decembra 2011. V súlade s politikou Komisie zaistiť posilnenú transparentnosť a zjednodušiť pravidlá štátnej pomoci je cieľom Komisie čo možno najviac odstrániť rozdiely medzi pravidlami uplatniteľnými v odvetví stavby lodí a inými priemyselnými odvetviami rozšírením všeobecných horizontálnych ustanovení o štátnej pomoci na odvetvie výstavby lodí⁽²⁾.

2. Napriek tomu Komisia uznáva, že niektoré prvky, ako napríklad malosériová výroba, veľkosť, hodnota a komplexnosť vyrábaných jednotiek a skutočnosť, že prototypy sú vo všeobecnosti komerčne využívané, sú pre stavbu lodí jedinečné a odlišujú toto priemyselné odvetvie od iných.

3. V súvislosti s týmito osobitnými charakteristikami Komisia považuje za vhodné pokračovať v uplatňovaní osobitných ustanovení týkajúcich sa pomoci na inovácie v odvetví stavby lodí, pričom zaistí, aby takáto pomoc negatívne neovplyvnila podmienky pre obchodovanie a hospodársku súťaž v rozsahu, ktorý by bol v rozpore so spoločným záujmom.

4. Štátna pomoc na inovácie musí viesť k zmene správania sa prijímateľa pomoci, ktorá sa prejaví zvýšením úrovne inovatívnej aktivity a inovatívnych projektov alebo realizáciou činností, ktoré by sa inak nerealizovali alebo by sa realizovali v menšom rozsahu. Stimulačný účinok sa určuje analýzou protichodných situácií, na základe porovnania úrovne plánovanej činnosti bez pomoci a s pomocou. Tento rámec preto obsahuje osobitné požiadavky, ktoré umožnia členským štátom zaistiť existenciu stimulačného účinku.

5. Komisia spolu so zástupcami priemyslu v tomto odvetví vypracovala a pri rozhodovaní v praxi uplatňovala neformálny súbor pravidiel pre pomoc na inovácie pri stavbe lodí, najmä s ohľadom na oprávnené náklady a potvrdenie inovatívneho charakteru projektu. V záujme transparentnosti je vhodné tieto pravidlá formálne začleniť do pravidiel týkajúcich sa pomoci na inovácie.

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ C 317, 30.12.2003, s. 11.

⁽²⁾ Pozri Akčný plán štátnej pomoci KOM(2005) 107 v konečnom znení, bod 65: „A nakoniec Komisia rozhodne, či je ešte potrebný rámec pre štátnu pomoc pre výstavbu lodí, alebo či sa toto odvetvie môže spravovať horizontálnymi pravidlami“.

6. Komisia v súvislosti s regionálnou pomocou v roku 2013 prehodnotí horizontálne Usmernenia pre národnú regionálnu pomoc na roky 2007 – 2013⁽³⁾. Komisia preto bude dovedy v odvetví stavby lodí naďalej uplatňovať tie isté osobitné pravidlá pre regionálnu pomoc, ktoré sú v súčasnosti uvedené v rámcovej úprave z roku 2003. Pri revízii usmernení pre vnútroštátnu regionálnu pomoc situáciu znovu posúdi.

7. Pokiaľ ide o vývozné úvery, cieľom tohto rámca je rešpektovať platné medzinárodné záväzky.

8. Tento rámec preto obsahuje osobitné ustanovenia pre pomoc na inovácie a regionálnu pomoc na stavbu lodí, ako aj ustanovenia týkajúce sa vývozných úverov. Okrem toho možno pomoc pre odvetvie stavby lodí pokladať za zlučiteľnú s vnútorným trhom podľa Zmluvy o fungovaní Európskej únie a podľa nástrojov horizontálnej štátnej pomoci⁽⁴⁾, ak nie je v týchto nástrojoch stanovené inak.

9. V súlade s článkom 346 zmluvy a bez toho, aby bol dotknutý článok 348 zmluvy, každý členský štát môže prijať také opatrenia, ktoré pokladá za potrebné na ochranu dôležitých záujmov jeho bezpečnosti vo vzťahu k financovaniu vojenských lodí.

10. Komisia zamýšľa uplatňovať zásady stanovené v tomto rámci od 1. januára 2012 do 31. decembra 2013. Komisia po tomto dátume počíta so začlenením ustanovení o pomoci na inovácie do rámca Spoločenstva pre štátnu pomoc na výskum, vývoj a inovácie⁽⁵⁾ a so začlenením regionálnej pomoci na stavbu lodí do Usmernení pre národnú regionálnu pomoc.

2. ROZSAH PÔSOBNOSTI A VYMEDZENIE POJMOV

11. Podľa tohto rámca môže Komisia schváliť pomoc pre lodenice, alebo, v prípade vývozných úverov, pomoc vlastníkom lode na stavbu, opravu alebo prestavbu lodí, ako aj pomoc na inovácie na stavbu plaviacich sa a pohybujúcich sa konštrukcií na mori.

⁽³⁾ Ú. v. EÚ C 54, 4.3.2006, s. 13.

⁽⁴⁾ Napríklad Usmernenia Spoločenstva o štátnej pomoci na ochranu životného prostredia (Ú. v. EÚ C 82, 1.4.2008, s. 1) stanovujú podmienky, za ktorých je možné schváliť pomoc na ekologickejšie výrobné postupy v lodeniach. Vlastníkom lodí je možné poskytnúť pomoc na získanie nových dopravných prostriedkov a na dodatočné montáže zariadení, ktoré nie sú vyžadované normami Únie alebo ktoré zvyšujú úroveň ochrany životného prostredia v prípadoch, ktoré nie sú upravené normami Únie, aby sa znížili celkové dôsledky námornej dopravy na životné prostredie.

⁽⁵⁾ Ú. v. EÚ C 323, 30.12.2006, s. 1.

12. Na účely tohto rámca sa uplatňujú tieto definície:

- a) „stavba lodí“ znamená stavbu komerčných plavidiel s vlastným pohonom v rámci Únie;
- b) „oprava lodí“ znamená opravu alebo renováciu komerčných plavidiel s vlastným pohonom v rámci Únie;
- c) „prestavba lodí“ znamená prestavbu komerčných plavidiel s vlastným pohonom s tonážou najmenej 1 000 gt ⁽¹⁾ v rámci Únie za predpokladu, že v dôsledku prestavby sa radikálne zmení druh prepravovaného lodného nákladu, trup lode, pohonný systém alebo ubytovanie cestujúcich;
- d) „komerčným plavidlom s vlastným pohonom“ je plavidlo, ktoré má prostredníctvom vlastného stáleho pohonu a riadenia všetky charakteristiky vlastnej spôsobilosti na plavbu na otvorenom mori alebo na vnútrozemských vodných cestách a ktoré patrí do jednej z týchto kategórií:
- i) námorné plavidlá s tonážou najmenej 100 gt a plavidlá s rovnakou tonážou pre vnútrozemské vodné cesty používané pre prepravu cestujúcich a/alebo tovaru;
- ii) námorné plavidlá s tonážou najmenej 100 gt a plavidlá s rovnakou tonážou pre vnútrozemské vodné cesty určené na vykonávanie osobitných činností (napríklad plávajúce rýpadlá a ľadoborce);
- iii) remorkéry s výkonom najmenej 365 kW;
- iv) nedokončené trupy plavidiel uvedených v bodoch i), ii) a iii), ktoré boli spustené na vodu a sú mobilné;
- e) „plaviacimi a pohybujúcimi sa konštrukciami na mori“ sú konštrukcie určené na prieskum a ťažbu ropy a plynu alebo výrobu obnoviteľnej energie, ktoré majú charakteristiky komerčných plavidiel až na to, že nemajú vlastný pohon a sú skonštruované tak, že sa počas svojej prevádzky viackrát presunú.
- a) pomoc musí byť poskytovaná na investície do zvýšenia úrovne alebo modernizácie existujúcich lodeníc, ktoré nesúvisia s finančnou reštrukturalizáciou týchto lodeníc, s cieľom zlepšiť produktivitu existujúcich zariadení;
- b) v regiónoch podľa článku 107 ods. 3 písm. a) zmluvy, ktoré sú zaznamenané na regionálnej mape schválenej Komisiou pre každý členský štát s cieľom poskytovania regionálnej pomoci, nesmie strop tejto pomoci presiahnuť 22,5 % ekvivalentu hrubého grantu;
- c) v regiónoch podľa článku 107 ods. 3 písm. c) zmluvy, ktoré sú zaznamenané na regionálnej mape schválenej Komisiou pre každý členský štát s cieľom poskytovania regionálnej pomoci, nesmie strop tejto pomoci presiahnuť nižšiu z nasledujúcich dvoch hodnôt: 12,5 % ekvivalentu hrubého grantu alebo príslušný strop pomoci pre daný región;
- d) pomoc sa musí obmedziť na oprávnené výdavky, ako sú definované v platných Usmerneniach pre národnú regionálnu pomoc na roky 2007 – 2013.

3.2. Pomoc na inovácie

3.2.1. Oprávnené žiadosti

14. Pomoc na inovácie pri stavbe, oprave alebo prestavbe lodí môže byť považovaná za zlučiteľnú s vnútorným trhom až do maximálnej intenzity pomoci v hrubej výške 20 %, za predpokladu, že sa vzťahuje na uplatnenie inovatívnych výrobkov a postupov v priemysle, teda technicky nové alebo zásadne vylepšené výrobky a postupy v porovnaní s najvyspelejšími výrobkami a postupmi v priemysle v Únii, ktoré so sebou nesú riziko technologického alebo priemyselného neúspechu. rybárske plavidlá s vnútorným trhom. Pomoc na inovácie pre vybavenie a modernizáciu rybárskych plavidiel, sa nebude pokladať za zlučiteľnú s vnútorným trhom, to neplatí, ak sú splnené podmienky stanovené v článku 25 ods. 2 a 6 nariadenia Rady (ES) č 1198/2006 z 27. júla 2006 o Európskom fonde pre rybné hospodárstvo ⁽²⁾, alebo ustanovenia, ktoré ho nahradia. Pomoc nesmie byť poskytnutá lodenici, ak pomoc z Európskeho fondu pre rybné hospodárstvo, alebo z nástroja, ktoré ho nahradia, či iná verejná pomoc je poskytnutá vo vzťahu k tej istej lodi.

3. OSOBITNÉ OPATRENIA

3.1. Regionálna pomoc

13. Regionálna pomoc na stavbu lodí, opravu lodí alebo prestavbu lodí sa považuje za zlučiteľnú s vnútorným trhom, ak spĺňa najmä tieto podmienky:

15. Inovatívne výrobky a postupy v zmysle bodu 14 zahŕňajú zlepšenia v oblasti ochrany životného prostredia v otázke kvality a výkonnosti, ako napríklad optimalizáciu spotreby paliva, emisie z motorov, odpad a bezpečnosť.

⁽¹⁾ Hrubá priestornosť v tonách.

⁽²⁾ Ú. v. EÚ L 223, 15.8.2006, s. 1.

16. Tam, kde je cieľom inovácie zvýšenie ochrany životného prostredia a kde vedie k dodržiavaniu prijatých noriem Únie už aspoň rok predtým, než tieto normy nadobudnú účinnosť, alebo tam, kde zvyšuje úroveň ochrany životného prostredia pri neexistencii noriem Únie alebo kde umožňuje ísť nad rámec noriem Únie, sa môže intenzita pomoci zvýšiť na 30 % hrubých oprávnených nákladov na inováciu. Obsah pojmov „normy Únie“ a „ochrana životného prostredia“ zodpovedá definíciám stanoveným v Usmerneniach Spoločenstva o štátnej pomoci na ochranu životného prostredia.

17. Za predpokladu, že inovatívne výrobky spĺňajú kritériá uvedené v bode 14, bude na ich základe byť pomenovaná nová trieda plavidiel na základe prvého pravidla novej série lodí (prototypu) alebo inovatívna časť plavidla, ktorú je z plavidla možné izolovať ako samostatný prvok.

18. Za predpokladu, že inovatívne postupy spĺňajú kritériá uvedené v bode 14, budú sa takéto postupy týkať rozvoja a implementácie nových postupov v súvislosti s výrobou, riadením, logistikou alebo konštrukciou.

19. Pomoc na inovácie možno pokladať za zlučiteľnú s vnútorným trhom iba vtedy, ak sa poskytuje na prvé priemyselné použitie inovatívnych výrobkov a postupov.

3.2.2. Oprávnené náklady

20. Pomoc na inovácie výrobkov a postupov musí byť obmedzená na náhradu výdavkov na investičné, dizajnové, inžinierske a testovacie činnosti, ktoré súvisia priamo a výlučne s inovatívnou časťou projektu, a ktoré vznikli po dátume podania žiadosti o pomoc na inovácie ⁽¹⁾.

21. Oprávnené náklady zahŕňajú náklady lodenice ako aj náklady na získanie tovarov a služieb od tretích strán (napr. dodávateľov systémov, dodávok na kľúč a subdodávateľov) v rozsahu, v ktorom tieto tovary a služby súvisia výhradne s inováciami. Oprávnené náklady sú presnejšie vymedzené v prílohe.

22. Príslušný vnútroštátny orgán poverený členským štátom na poskytovanie pomoci na inovácie musí preskúmať oprávnené náklady na základe odhadov poskytnutých a doložených žiadateľom. Ak sú v žiadosti zahrnuté aj náklady spojené so zaobstaraním tovarov a služieb od dodávateľov, dodávateľ nesmie získať štátnu pomoc na tovary a služby na rovnaké účely.

⁽¹⁾ S výnimkou nákladov na štúdie uskutočniteľnosti, ktoré boli vykonané do 12 mesiacov pred dátumom podania žiadosti o podporu na inovatívny postup.

3.2.3. Potvrdenie inovatívneho charakteru projektu

23. Aby bolo možné pomoc na inovácie označiť za pomoc zlučiteľnú s vnútorným trhom podľa tohto rámca, žiadosť o poskytnutie pomoci na inovácie musí byť predložená príslušnému vnútroštátnemu orgánu pred tým, ako žiadateľ uzatvorí záväznú dohodu o realizácii konkrétneho projektu, na ktorý žiada pomoc na inovácie. Žiadosť musí zahŕňať kvalitatívny a kvantitatívny opis inovácie.

24. Príslušný vnútroštátny orgán musí požiadať nezávislého, certifikovaného a technicky kompetentného odborníka o potvrdenie skutočnosti, že sa pomoc žiada na projekt, ktorý predstavuje technologicky nový alebo zásadne vylepšený výrobok alebo postup v porovnaní s najvyspelejšími výrobkami a postupmi v priemysle v Únii (kvalitatívne hodnotenie). Pomoc možno pokladať za zlučiteľnú s vnútorným trhom iba vtedy, ak nezávislý a technicky kompetentný odborník príslušnému vnútroštátnemu orgánu potvrdí, že oprávnené náklady na projekt boli stanovené na pokrytie výlučne inovatívnych častí príslušného projektu (kvantitatívne hodnotenie).

3.2.4. Stimulačný účinok

25. Pomoc na inovácie podľa tohto rámca musí mať stimulačný účinok, teda musí viesť k zmene správania príjemcu tak, aby zvýšil svoju úroveň inovačnej činnosti. Inovačná činnosť sa v dôsledku pomoci musí zvýšiť z hľadiska veľkosti, rozsahu, vynaloženej sumy alebo rýchlosti.

26. Komisia sa v súlade s bodom 25 domnieva, že pomoc nepredstavuje stimul pre príjemcu, ak sa projekt ⁽²⁾ začal realizovať už pred tým, ako príjemca predložil vnútroštátnym orgánom žiadosť o poskytnutie pomoci.

27. S cieľom overiť, že pomoc podnieti príjemcu pomoci zmeniť jeho správanie tak, že zvýši úroveň inovačnej činnosti, členské štáty musia poskytnúť hodnotenie zvýšenej inovačnej činnosti ex ante na základe analýzy porovnávajúcej situáciu bez pomoci a situáciu s pomocou. Medzi kritériá, ktoré sa majú použiť, možno zahrnúť zvýšenie veľkosti, rozsahu, vynaloženej sumy alebo rýchlosti inovačných aktivít spolu s ostatnými príslušnými kvantitatívnymi a/alebo kvalitatívnymi faktormi predloženými členským štátom v jeho notifikácii podľa článku 108 ods. 3 zmluvy.

28. Ak možno preukázať podstatný vplyv aspoň na jeden z týchto prvkov, pri zohľadnení normálneho správania sa podniku v príslušnom sektore, Komisia zvyčajne skonštatuje, že pomoc má stimulačný účinok.

⁽²⁾ To nevylučuje, že potenciálny príjemca už mohol vykonať štúdie uskutočniteľnosti, na ktoré sa nevzťahuje žiadosť o štátnu pomoc.

29. Pri hodnotení schémy pomoci sa podmienky na vytvorenie motivačného účinku budú považovať za splnené, ak sa členský štát sám zaviazal poskytnúť individuálnu pomoc na základe schválenej schémy pomoci len po overení prítomnosti motivačného účinku a predkladať ročné správy o implementácii schválenej schémy pomoci.

30. Žiadosť o pomoc môže byť schválená len pod podmienkou, že príjemca uzatvorí záväznú dohodu o realizácii konkrétneho projektu stavby, opravy alebo prestavby lode, alebo postupu, na ktorý sa žiada pomoc na inovácie. Platby sa môžu uskutočniť len po podpísaní príslušnej zmluvy. Ak je zmluva zrušená alebo sa od realizácie projektu upustí, musí byť všetka poskytnutá pomoc nahradená spolu s úrokmi od dátumu, keď bola poskytnutá. Rovnako ak projekt nie je dokončený pomoc, ktorá nebola použitá na oprávnené výdavky na inovácie, musí byť vrátená spolu s úrokmi. Úroková sadzba musí byť prinajmenšom rovnaká ako referenčné sadzby, ktoré schválila Komisia.

3.3. Vývozné úvery

31. Pomoc na stavbu lodí vo forme štátom podporovaných úverových nástrojov poskytovaných štátnym a neštátnym majiteľom lodí alebo tretím stranám na stavbu alebo prestavbu plavidiel môže byť považovaná za zlučiteľnú s vnútorným trhom, ak je v súlade s podmienkami dohody OECD z roku 1998 o usmerneniach pre štátom podporované vývozné úvery a v súlade so sektorovým dohovorom o vývozných úveroch na lode alebo akýmikoľvek následnými podmienkami uvedenými v tejto dohode alebo nahrádzajúcimi túto dohodu.

4. MONITOROVANIE A PODÁVANIE SPRÁV

32. Nariadenie Rady (ES) č. 659/1999 z 22. marca 1999 ustanovujúcom podrobné pravidlá na uplatňovanie článku 93 Zmluvy o ES⁽¹⁾ a nariadenie Komisie (ES) č. 794/2004 z 21. apríla 2004, ktorým sa vykonáva nariadenie Rady (ES) č. 659/1999, ustanovujúce podrobné pravidlá na uplatňovanie

článku 93 Zmluvy o ES⁽²⁾ vyžadujú, aby členské štáty predkladali Komisii výročné správy o všetkých existujúcich schémach pomoci. Komisia pri schvaľovaní rozhodnutia podľa tohto rámca o každej pomoci na inovácie poskytovanej veľkým podnikom na základe schválenej schémy môže požiadať členské štáty, aby predložili správu o dodržaní požiadavky stimulačného účinku v súvislosti s pomocou poskytnutou veľkým podnikom, najmä s použitím kritérií uvedených v bode 3.2.4.

5. KUMULÁCIA

33. Stropy pomoci stanovené v tomto rámci sú platné bez ohľadu na to, či je predmetná pomoc financovaná úplne alebo čiastočne zo štátnych zdrojov alebo zo zdrojov Únie. Pomoc schválená podľa tohto rámca sa nesmie kombinovať s inými formami štátnej pomoci v zmysle článku 107 ods. 1 zmluvy, alebo s inými formami financovania v rámci Únie, ktorých kumulovaním by sa dosiahli intenzity pomoci vyššie, než aké sú uvedené v tomto rámci.

34. Ak sa pomoc používa na rozličné účely s tými istými oprávnenými nákladmi, uplatní sa najpriaznivejší strop pomoci.

6. UPLATNENIE TOHTO RÁMCA

35. Komisia bude uplatňovať zásady stanovené v tomto rámci od 1. januára 2012 do 31. decembra 2013. Komisia bude tieto zásady uplatňovať na každé notifikované opatrenie pomoci, v prípade ktorého má prijať rozhodnutie po 31. decembri 2011, a to aj v prípade, že projekty boli notifikované pred týmto dátumom.

36. V súlade s oznámením Komisie o stanovení pravidiel uplatniteľných pri posudzovaní neoprávnene poskytnutej štátnej pomoci⁽³⁾, Komisia bude uplatňovať zásady stanovené v tomto rámci na nenotifikovanú pomoc poskytnutú po 31. decembri 2011.

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ L 83, 27.3.1999, s. 1.

⁽²⁾ Ú. v. EÚ L 140, 30.4.2004, s. 1.

⁽³⁾ Ú. v. ES C 119, 22.5.2002, s. 22.

PRÍLOHA

Náklady oprávnené na poskytnutie pomoci na inovácie pri stavbe lodí

1. NOVÁ TRIEDA PLAVIDIEL

V prípade výroby novej triedy plavidiel, ktoré sú oprávnené na poskytnutie pomoci na inovácie, sú oprávnené tieto náklady:

- a) náklady na koncepčný vývoj;
- b) náklady na koncepčný dizajn;
- c) náklady na funkčný dizajn;
- d) náklady na podrobný dizajn;
- e) náklady na štúdie, testovanie, modely a podobné náklady súvisiace s vývojom a dizajnom plavidla;
- f) náklady na plánovanie realizácie projektu;
- g) náklady na testovanie a skúšky výrobku;
- h) náklady na nadčasy a režijné náklady na novú triedu plavidiel (krivka učenia).

Na účely písmen a) až g) náklady v súvislosti so štandardným inžinierskym projektovaním, vykonávaným aj v prípade predošlých tried plavidiel, sú vylúčené.

Na účely písmena h) dodatočné výrobné náklady, ktoré sú nevyhnutné na overenie technologickej inovácie, môžu byť oprávnené ak sú obmedzené na minimálnu potrebnú sumu. Vzhľadom na technické ťažkosti pri výrobe prototypu výrobné náklady na prvé plavidlo vo všeobecnosti prekračujú náklady na sériové plavidlá. Dodatočné výrobné náklady sú vymedzené ako rozdiel medzi pracovnými nákladmi a príslušnými režijnými nákladmi na výrobu prvého plavidla novej triedy a výrobnými nákladmi na sériové plavidlá rovnakej triedy (sesterské lode). Pracovné náklady zahŕňajú mzdy a sociálne platby.

Preto vo výnimočných a odôvodnených prípadoch sa najviac 10 % výrobných nákladov spojených s výrobou novej triedy plavidiel môže považovať za oprávnené náklady, ak sú tieto náklady nevyhnutné na overenie technologickej inovácie. Prípád je považovaný za skutočne oprávnený, pokiaľ sa odhaduje, že dodatočné výrobné náklady presiahnu 3 % výrobných nákladov sériových lodí.

2. NOVÉ KOMPONENTY ALEBO SYSTÉMY PLAVIDLA

V súvislosti s novými komponentmi alebo systémami, ktoré sú oprávnené na pomoc na inovácie, sú v rozsahu, ktorý súvisí s inováciou, oprávnené tieto náklady:

- a) projektové a vývojové náklady;
- b) náklady na testovanie inovačných komponentov, modely;
- c) náklady na materiály a vybavenie;
- d) vo výnimočných prípadoch náklady na výrobu a inštaláciu nového komponentu alebo systému, ktorý je potrebný na overenie inovácie v rozsahu, ktorý je obmedzený na minimálnu potrebnú sumu.

3. NOVÉ POSTUPY

V súvislosti s novými postupmi, ktoré sú oprávnené na pomoc na inovácie, sú v rozsahu, ktorý súvisí s inováciou, oprávnené tieto náklady:

- a) náklady na dizajn a vývoj;
 - b) náklady na materiály a vybavenie;
 - c) prípadne náklady na testovanie nového postupu;
 - d) náklady na štúdie uskutočniteľnosti, ktoré boli vykonané do 12 mesiacov pred predložením žiadosti o pomoc.
-